

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”
finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2016-2019.

INFORMACJE OGÓLNE:

Tytuł/pełna nazwa:

Kolekcja Branickich na zamku w Montrésor

Zmiany w nazwach:

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Zamek w Turenii we Francji kupiony przez Różę z Potockich Branicką dla syna Ksawerego Branickiego (1848). Umieszczono tam zbiory poloników nabywanych przez niego we Francji oraz innych obiektów (m.in. kolekcję obrazów zakupioną na licytacji mienia kardynała Josepha Fescha w Rzymie (1845); 1877 zamek przeszedł w posiadanie brata właściciela Konstantego Branickiego, który umieścił tu część swojej kolekcji obrazów, a także zespół portretów rodowych zapisany testamentem przez Mikołaja Potockiego; następnie w posiadaniu rodziny Reyów. Zamek udostępniany publicznie prawdopodobnie już w XIX wieku, po II wojnie światowej stał się otwartym muzeum.

Daty działalności / zakres czasowy:

1848

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmin a/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Château de Montrésor 37460 Montrésor Francja	

DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		
GODZINY OTWARCIA	01.04 - 11.11 (codziennie) 10 :00 – 19 :00 12.11 - 31.03 (sb, nd) 10:00 – 18:00	
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadopto wany)	Zamek średniowieczny (XI) Przebudowa (XV/XVI)	Zamek średniowieczny (XI) Przebudowa (XV/XVI)

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Typ instytucji (muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji
(biblioteka, towarzystwo naukowe, kolekcja prywatna)

Muzeum kolekcja prywatna

Zakres terytorialny

Historia instytucji (szczegółowa)

Zamek został wzniesiony na pocz. XI w. dla Fulko Nerry hrabiego d'Anjou (972-1040); przebudowany w XV/XVI w. przez Imberta de Bastarnay (szambelana Ludwika XI), zbudowany został wówczas wewnątrz dawnych fortyfikacji wczesnorenansowy pałac („stary dom”, w odróżnieniu od „nowego domu” przy północno-wschodniej partii murów). W późniejszych czasach nie było tu poważniejszych zmian, ale rezydencja często przechodziła z rąk do rąk; Róża Branicka nabyła go od Louisa-François-Felixa hr. Jouffroy-Gonssans (1848).

Ksawery (Franciszek Ksawery) Branicki (1816-1879) arystokrata, wnuk Ksawerego Branickiego jednego z przywódców konfederacji targowickiej, oficer gwardii carskiej, emigrant, finansista, działacz narodowy, kolekcjoner i mecenas sztuki polskiej we Francji. Aktywny uczestnik życia politycznego i kulturalnego polskiej emigracji w Europie: finansował przedsięwzięcia i publicystykę Mickiewicza, m.in. Legion Polski (1848) i „Trybunę Ludów” (1849), wspierał Norwida, wspomagał Szkołę Polską na Battignoles w Paryżu oraz Literackie Stowarzyszenie Przyjaciół Polski w Londynie, niemałe pieniądze przeznaczył na pomoc dla powstania styczniowego; był współtwórcą Credit Foncier (wraz z Ludwikiem Wołowskim); jako żulaw papieski uczestniczył w walkach przeciw armii włoskiej podczas *Risorgimento* (1861). Wyremontował zamek i szereg budowli publicznych w Montrésor, którego burmistrzem w latach 1860-1870.

Branicki wyjechał na emigrację pod pretekstem poratowania zdrowia we Włoszech – w Rzymie w 1845 roku na aukcji zbiorów kard. Fescha kupił 26 obrazów, które stały się początkiem galerii montresorskiej. Obejmowała ona przede wszystkim sztukę i pamiątki polskie – tylko kilka dzieł twórców innych narodowości wzbogaciło zbiory. Inne nabytki były efektem działalności mecenasowskiej hrabiego wobec artystów polskich (Chlebowski, Rodakowski, Grottger itd.) oraz wyszukiwania na rynkach europejskich *poloniców* (m.in. złotnictwo i płaskorzeźby Vanneau), albo czasem darów od wspomaganych finansowo postaci, jak puchar подарowany Mickiewiczowi przez „przyjaciół Moskali” otrzymany od rodziny poety. Czasem nabytki były niekonwencjonalne jak *Jawnogrzecznic*a P. Veronese wygrana w karty do księcia Napoleona Plon-Plon, a czasem były to też straty, jak *Portret gen. Dąbrowskiego* H. Rodakowskiego (Muz. Nar. w Krakowie) przegrany do Wiktora Osławskiego. Na krótko przed śmiercią zamek został fikcyjnie sprzedany Konstantemu Branickiemu (bratu Ksawerego i ojcu Ksawerego Jun., właściciela Wilanowa), a zbiory wzbogaciły się na podstawie zapisu testamentowego Mikołaja Potockiego z 1921 r. (portrety rodowe).

Darczyńcy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Joseph Fesch (1763-1839) wuj Napoleona, kardynał, zespół 26 obrazów nabytych na aukcji jego kolekcji w Rzymie (1845); Konstanty Schmidt-Ciążyński (1818-1889) marszałek polski czynny we Francji – płaskorzeźbione *panneaux* autorstwa Pierre’a Vanneau z pomnika Jana III Sobieskiego z katedry w Le Puy w Langwedocji; Mikołaj Szczęsny Potocki (1845-1921) zapis testamentowy obejmujący m.in. rodowe portrety

Zbiory (zasoby – też ilościowo, historia, charakterystyka)

Malarstwo europejskie: 26 obrazów z kolekcji Fescha (V. de Boulogne, *Portret duchownego*, nabyty jako dzieło Caravaggia, Ph. de Champaigne *Zwiastowanie*, dzieła wczesnorenansowych artystów włoskich), P. Veronese *Jawnogrzeźnica*, obrazy z galerii Stanisława Augusta Poniatowskiego (M. Hondecoeter *Kury i gołębie*, J. Wall kopia *Koncertu tureckiego* C. van Loo), kopie (Tycjan, Rubens, Murillo, Greuze).

Malarstwo polskie: obrazy polskich twórców lub o tematyce polskiej nabywane przez hr. Ksawerego Branickiego (m.in. T. Robert-Fleury *Warszawa 8 kwietnia 1861*, wystawiony na Salonie 1866 i Wystawie Powszechnej 1867, nabyty przez Branickiego 1866, H. Rodakowski, L. Kapliński, A. Grottger, *Muzykantka*, S. Chlebowski, J. Kossak, A. Lang).

Portrety rodowe m.in. pędzla E. Vigée-Lebrun zapisane testamentem przez hr. Mikołaja Potockiego.

Panneaux Pierre’a Vanneau z pomnika Jana III Sobieskiego z katedry w La Puy.

„Skarbczyk”: polskie złotnictwo (m.in. kubki wysadzane monetami, taca ofiarowana królowi Sobieskiemu przez miasto Gdańsk, sztuce z herbami Jagiellonów i Wazów, w istocie dziewiętnastowieczny wyrób francuski).

Organizacje działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

-

Strategia pozyskiwania zbiorów

Dziedzictwo rodowe/ zakupy / zapisy testamentowe

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Ekspozycja zamkowej kolekcji wraz ze „skarbcem” w „starym domu”.

Wystawy czasowe

-

Katalogi zbiorów i wystaw

-

ŹRÓDŁA:

Publikacje wydawane przez instytucję

Bibliografia

A. Ryszkiewicz, *Ksawery Branicki i polonica na zamku w Montrésor*, w: idem, *Kolekcjonerzy i miłośnicy*, Warszawa 1981, s. 102-196; K. Potocki, *Muzeum zamku w Montrésor*, w: *Muzea, biblioteki i archiwa polskie na Zachodzie* pod red. ks. H. Fokcińskiego, N. Kozłowskiej, B. Mękarskiej-Kozłowskiej, J. Morkowskiego, Londyn 1991, s. 53-58; T. F. de Rosset, *Polskie kolekcje i*

zbiory artystyczne we Francji w latach 1795-1919. Między "skarbnicą narodową" a galerią sztuki, Toruń 2005, s.56-58

Chabowska Karina, Polskie dziedzictwo kulturowe w krajach Europy Zachodniej (11). Zbiory muzealne polskich instytucji emigracyjnych we Francji i Włoszech, "Cenne, bezcenne/utracone" 2010, nr 2, s. 18-21.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze

Archiwum zamkowe w Montrésor: m.in. Tableaux envoyés de Paris au Château de Montrésor au Mois d'Avril 1853; Objets d'art du Château de Montrésor (1868-1880?); tableau, sculotures etc. du Chateau de Montrésor compris l'assurance, le 7 Janvier 1873 ; Vente par M. le Comte Xavier Branicki à M. le comte Constantin Bracnicki, Etude de Me Raucher Notaire de Montrésor, le 30 Novembre 1877

Ciekawe cytaty

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

UWAGI:

Zamek w Montrésor był prawdopodobnie jedną z pierwszych we Francji rezydencji prywatnych udostępnianych publicznie (wskazują na to wpisy w księgach gości).

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Tomasz F. de Rosset

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

-

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	